

Orman yakma suçuna ilişkin Yargıtay kararları üzerine bir inceleme

A review on the decisions of the Supreme Court of Appeals regarding the crime of forest burning in Türkiye

İlknur CESUR¹
Alper BULUT¹

¹ Kastamonu Üniversitesi, Orman Fakültesi, Kastamonu

Sorumlu yazar (Corresponding author)
Alper BULUT
abulut@kastamonu.edu.tr

Geliş tarihi (Received)
26.10.2022

Kabul Tarihi (Accepted)
30.01.2023

Sorumlu editör (Corresponding editor)
Nur DİKTAŞ BULUT
nurdiktasbulut@ogm.gov.tr

Atıf (To cite this article): Cesur, İ. & Bulut, A. (2023). Orman yakma suçuna ilişkin Yargıtay kararları üzerine bir inceleme. Ormanlık Araştırma Dergisi, 10 (1), 90-104. DOI: 10.17568/ogmoad.1194840

Creative Commons Atıf -
Türetilemez 4.0 Uluslararası
Lisansı ile lisanslanmıştır.

Öz

Orman yakma suçu ve uygulanacak yaptırımlar, 6831 sayılı Orman Kanunu'nda düzenlenmiştir. Özellikle son yıllarda iklim değişikliğinden kaynaklanan etkilerin daha yoğun hissedilmesi ve Türkiye'de terör amaçlı yangın çıkarma eylemi de sıklıkla başvurulan bir suç olmasından dolayı orman yangınlarına ilişkin kanundaki düzenlemelerin önemi gittikçe artmaktadır. Yangının başlaması için gerekli olan yanıcı, yakıcı ve tutuşturucu unsurların bir araya gelmesiyle ortaya çıkan orman yangınları, kuraklık ve rüzgârın etkisiyle kısa sürede çok geniş alanlara yayılabilmektedir. Türkiye'de yaşanan orman yangınlarının yalnızca %2'si yıldırım düşmesi gibi doğal yollarla meydana gelmektedir. Geriye kalan %98'lik kısmında, insan faktörünün etkili olduğu bilinmektedir.

Bu çalışmada, öncelikle Orman Kanunu uyarınca orman yakma suçu ve unsurları ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK)'ndeki yangına sebebiyet verme suçu, taksir ve kasit ile işlenen orman yakma suçu ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK)'nin ilgili hükümleri bir arada değerlendirilecektir. Ardından orman yangınlarına sebebiyet verme şeklinde ortaya çıkan uyuşmazlıklara ilişkin yargı kararları incelenerek, orman yangınlarının ardından ortaya çıkan uyuşmazlıklara ilişkin yargısal süreç analiz edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Orman yangını, yargısal denetim, orman yangınına sebebiyet verme, orman suçu

Abstract

The crime of burning forests and the sanctions to be applied are regulated in Forest Law No. 6831. The importance of the regulations in the law regarding forest fires is increasing, due to the fact that the effects of climate change have been felt more intensely in recent years and the act of setting fires for terrorist purposes in Türkiye is also a frequently resorted crime. Forest fires, which are caused by the combination of combustible, caustic and igniting elements necessary for the start of the fire, can spread to very large areas in a short time with the effect of drought and wind. Only 2% of forest fires in Türkiye occur naturally, such as lightning strikes. It is known that the human factor is effective in the remaining 98%.

In this study, first of all, the crime of causing a forest fire in accordance with the Forest Law and its elements, the crime of causing a fire in the Turkish Penal Code, the crime of causing a forest fire by negligence and intention, and the relevant provisions of the Turkish Code of Obligations will be evaluated together. Then, by examining the Judicial decisions regarding the disputes arising in the form of causing forest fires, the judicial process regarding the disputes arising after the forest fires will be analyzed.

Keywords: Forest fires, judicial review, causing forest fire, forest crime

1. Giriş

Orman yangınları dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de yaşam koşullarını olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle son yıllarda sıklığında ve şiddetinde artış gözlenen orman yangınları nedeniyle orman alanlarının yanı sıra yerleşim yerlerine sirayet eden yangın sayılarında da artış gözlenmektedir (Avcı ve Korkmaz, 2021). Orman Genel Müdürlüğü 2021 yılı verilerine göre, 1988 ve 2021 yılları arasında yanan orman alanı miktarları içerisinde 139.503 ha alan ile dönemin en fazla yanan alan miktarı 2021 yılında ortaya çıkmaktadır (OGM, 2021). Yanan alan miktarında yaşanan bu artış, binlerce hayvanın telef olmasına ve insanların yerlerinden edilmelerine de sebep olmaktadır (Bozok ve Bozok, 2022).

OGM’nin her yıl yayınladığı ormancılık istatistik verilerine göre, 2021 yılında Türkiye’de yaşanan orman yangını nedenleri, %4 oranında kasit, %35 oranında ihmal, %13 oranında doğal, %48 oranında ise sebebi bilinmeyen olarak hesaplanmıştır. 1997 ve 2021 yılları arasında yaşanan toplam 54.808 orman yangınının %9’u kasten, %48’i ihmal, %11’i doğal, %32’si bilinmeyen sebeplerden kaynaklanmıştır. Yine aynı yıllar arasında yanan orman alanı miktarlarının nedenleri arasındaki dağılım incelendiğinde toplam 351.122 ha yanan alan miktarının %19’u kasit, %51’i ihmal, %2’si doğal ve %28 sebebi belli olmayan nedenlerden oluşmaktadır. 1997-2020 yılları arasında ortalama yanan alan miktarı 9.201 ha iken 2021 yılında bu miktar 14.630 hektara ulaşmıştır. 2021 yılı yanan alan miktarı açısından en yüksek yıl olmuştur. (OGM, 2021).

Orman yangını mevsiminin uzunluğu, atmosferde bulunan CO₂ konsantrasyonu ve hava sıcaklıklarında gözlenen artışla orantılı olarak, Kanada’da ortalama otuz gün civarında artmaktadır (Wotton ve Flaningan 1993; Gillet ve ark., 2004). Yükselen sıcaklıklar, artan radyasyon ve rüzgâr hızı ile bir araya geldiğinde buharlaşmanın artmasına neden olmaktadır. Artan buharlaşma tabiat kurummasına ve dolayısıyla uzun süren kuraklıkların yaşanmasına sebebiyet vermektedir. Bu nedenle ortaya çıkan buhar basıncı açığı yükselmektedir (Abram ve ark., 2021). Artan sıcaklık ve uzun süre devam eden kuraklıklar orman yangınlarının sıklığında, şiddetinde ve yayılma hızında da artışlara neden olmaktadır. Böylece iklim değişikliği nedeniyle yüksek rakımlarda yer alan ormanlar, tahmin edilenden daha kısa sürede tehlike altına girmiştir (Beckage ve ark., 2008). Aynı zamanda kuzey ormanlarındaki yağış miktarındaki azalma ile kuzey ve güney yarı kürelerinde yangın rejimi nedeniyle

ekosistemler üzerinde ciddi hasarların oluşması beklenmektedir.

Hızla artan nüfus yoğunluğu nedeniyle ormanlara yönelik insan baskısında artış gözlenmektedir. İnsan nüfusunun artması, ormanlar üzerinde insan kaynaklı baskının daha yoğun yaşanmasına neden olmaktadır (Güloğlu ve ark., 2021). İklim değişikliği koşulları ile insan faktörünün bir araya gelmesi nedeniyle büyük çaplı orman yangınları meydana gelmektedir. Orman yangınlarının önlenmesi açısından toplumda yaşayan bireylere yönelik eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları büyük önem taşımaktadır. Ancak bunun dışında toplumsal yaşama zarar verici eylemlerin önlenmesi için hukuk kuralları önemli bir araç olarak kullanılmaktadır (Erdoğan, 2012). Hukuksal kurallar, doğal felaketlerin önlenmesi ve onlarla mücadele edilmesine ilişkin tedbirleri kapsayan insan davranışlarının düzenlendiği kuralları oluşturabilme potansiyeline sahiptir. (Gökalp Alica, 2019). Orman yangınına ait süreçler de dâhil olmak üzere toplumsal düzenin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için oluşturulan hukuk kurallarına aykırı hareket edilmesi neticesinde uygulanacak müeyyideler yine mevzuat hükümleri ile oluşturulmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti’nin yürürlükte olan 1982 tarihli Anayasası’nın 169. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında, “Devlet, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz.....

..... Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez. Ormanların tahrip edilmesine yol açan siyasi propaganda yapılamaz; münhasıran orman suçları için genel ve özel af çıkarılamaz. Ormanları yakmak, ormanı yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçlar genel ve özel af kapsamına alınmaz.” hükümleri yer almaktadır.

Anayasa, yangın gören ormanların yerinde yeniden orman yetiştirileceği ve amaç dışı kullanımlarına izin verilmeyeceğini düzenlemektedir. Aynı madde hükmünde orman yakma, yok etme, daraltma amacıyla gerçekleştirilen suçların genel ve özel af kapsamına sokulamayacağı da kesin olarak ifade edilmiştir. OK orman yakma suçunu, 76. ve 110. maddelerinde düzenlenmektedir. Anılan kanunun 68. ve 76. maddeleri arasında orman yangınlarına ilişkin yasaklanan eylemler ve yangının söndürülmesine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. 110. madde orman yakma suçunu işleyenlere yönelik uygulanacak yaptırımları düzenlemektedir.

Bu çalışmada, orman yakma suçuna ilişkin yargının denetiminden geçen uyuşmazlıkların çözümünde yargı organının orman yangınlarına dair mevzuatı yorumlanmasına dair eğiliminin tespiti amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda orman yakma suçuna ilişkin mevzuatta bulunan hukuksal boşlukların doldurulması hususunda yargı organına tanınan takdir yetkisinin hangi doğrultuda işlerlik gösterdiği tespit edilecektir.

2. Materyal ve Yöntem

Çalışmanın materyalini orman yakma suçuna ilişkin yargı denetiminden geçmiş uyuşmazlıklara ilişkin kararlar oluşturmaktadır. Bu kararların yanı sıra çalışma konusu olarak belirlenen suça ilişkin düzenlenen mevzuat hükümleri de materyal olarak değerlendirilmiştir. Öncelikle 1982 Anayasası, 6831 sayılı OK, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK) orman yangınları açısından incelenmiştir. Orman yangınları ve orman yakma suçuna ilişkin karar taraması gerçekleştirilmiştir. Orman Genel Müdürlüğü'nün istatistik verilerinden (OGM, 2021) de yararlanılmıştır.

Literatür taramasının yanı sıra Corpus Web Hukuk Mevzuat ve İçtihat Programı ve Yargıtay Karar Arama web sitesi üzerinden taranan yargı kararlarının bir arada değerlendirilmesi ile orman yangınlarının neredeyse tamamına sebebiyet veren insan faktörünün, yangın nedenleri arasındaki payının azaltılmasına yönelik öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Orman suçlarına ilişkin hukuki çerçeve

Anayasa'nın 5. maddesinde "*insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak*" devletin temel amaçları ve görevlerinin arasında sayılmıştır. 44. madde "*Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini korumak ve geliştirmek, erozyonla kaybedilmesini önlemek*" ile toprağın korunması görevi devlete yüklenmiştir. 169. maddede yer alan "*Devlet, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir.*" hükmü ile de ormanların korunması, genişletilmesi ve gözetimi görevi devlete yüklenmiştir. Devlet Anayasa'nın gerektirdiği görev ve sorumlulukları yerine getirmek için ilgili idari yapının oluşturulmasından da (md. 123) sorumludur.

Çalışma konusunun temel hukuksal dayanağı olan

Anayasa'nın 169. maddesinde "*Yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz.*" denilmektedir. Maddenin devam eden fıkralarında, "*Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez. Ormanların tahrip edilmesine yol açan siyasi propaganda yapılamaz; münhasıran orman suçları için genel ve özel af çıkarılamaz. Ormanları yakmak, ormanı yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçlar genel ve özel af kapsamına alınmaz.*" ifadelerine yer verilmiştir.

Orman suçlarının genel ve özel af kapsamına alınmaması, ormanların korunması adına oldukça büyük öneme sahiptir. 1950 yılına kadar uzanan süreçte kanunda yer verilen bütün orman suçları af kapsamında tutulmakta iken, ormanlarda büyük tahribata neden olan kasten orman yakma ve yüksek sayıda ağaç kesme gibi suçlar 1950 yılından itibaren af kapsamı dışında bırakılmıştır. Orman suçlarına ilişkin af hususu, 1961 tarihli Anayasa'da kısmen yer almıştır. 1982 tarihli Anayasa'da ise bu suçlara yönelik af çıkarılamayacağı kesinlik kazanmıştır (Güneş, 2004).

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk OK olan 1937 tarihli 3116 sayılı OK'nda bazı suçlara ilişkin hükümler, 1956 tarihli 6831 sayılı OK'na göre daha ayrıntılı düzenlenmiştir. 1995 yılına kadar uzanan süreçte 6831 sayılı Kanun içerisinde orman suçlarına ve yaptırımlarına ilişkin etkili yeni düzenlemeler bulunmamaktadır. 1995 tarihinden önce orman yakma suçuna ilişkin düzenlemeler ise tamamen TCK kapsamında ele alınmakta iken; 1995 tarihli ve 4114 sayılı kanun ile 6831 sayılı OK'nın 76. ve 110. maddelerinde değişiklik yapılarak orman yangınlarına ilişkin düzenlemeler TCK'ndan ayrılmış ve tamamen OK kapsamına alınmıştır. Ayrıca orman yakma suçuna uygulanacak yaptırımlar da artırılmıştır. Yapılan yeni düzenleme ile orman suçlarına uygulanacak cezalar içerisinde ilk kez "*müebbet ağır hapis*" ve "*ölüm cezası*" yer almıştır. Buna göre orman yakma suçu neticesinde can kaybının yaşanması halinde faile "*müebbet ağır hapis*" cezası yaptırımı öngörülmektedir. Terör amacı doğrultusunda orman yakma suçunun işlenmesi halinde ise fail için ölüm cezası öngörülmüştür (Güneş, 2004).

2004 yılında Türkiye'nin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'nin 6 No'lu Protokolü'ne benzer nitelik taşıyan "*barış zamanı-savaş zamanı*" ayırımını öngörerek ölüm cezasını "*barış zamanı*" bakımından kaldıran Ek Seçimlik 2 No'lu protokolü imzalaması ile iç hukuk, AİHS'ne uygun olacak şekilde düzenlenmiştir (Demirdal, 2018). Dolayısıyla terör amaçlı orman yakma suçuna ilişkin getirilen ölüm cezası, müebbet hapis cezası olarak

değiştirilmiştir (Orm. K. 110, Değişik: 23/1/2008-5728/217 md.).

Orman suçlarına yönelik cezaların ağırlaştırılmasına rağmen orman suçları işlenmeye devam etmiştir. Hatta bazı bölgelerde cezaların arttırılmasının ormanlara yönelik tahribatı arttırdığı tespit edilmiştir (Gümüş, 1992). Ormanların halka ait olduğunun düşünülmesi, bu nedenle yasaklanan eylemlerde bulunarak suç işlemediğine inanılması ve aslında ilk sırada yer alan ekonomik sıkıntılardan (Ayanoglu ve ark., 1993) dolayı orman suçlarının işlenmesi her dönemde devam etmektedir (Yüksel ve ark., 2009). Cezaların arttırılmasından ziyade eğitim ve gelir düzeyinin artması ile toplumun bilinçlendirilmesi ve eğitiminin daha etkili olduğu analiz edilmiştir (Borazan ve Görücü, 2017; Birben ve ark., 2019).

Orman yangınlarına ilişkin mevzuat hükümleri ağırlıklı olarak orman yangınlarının meydana gelmesinin ardından uygulanacak iş ve işlemleri konu etmektedir. Elvan ve ark., (2021) tarafından Türk hukuk sistemindeki orman yangınlarına ilişkin hukuksal araçların, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'nün (fao.org) "*Orman Yangınları ve Yasa*" başlıklı rehberi ile belirlediği kriterlere %78,1 uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Orman yangınlarında kullanılan ve literatüre yerleşmiş tanımların kanun ve yönetmeliklerde bulunmaması ile katılcılık kriterine mevzuat hükümlerinde yeterince yer verilmemesi, Türk hukukundaki orman yangınlarına ilişkin mevzuatın zayıf ve desteklenmesi gerekli görülen hususları olarak değerlendirilmiştir (Elvan, 2021).

3.2. OK'nda orman yangınına sebebiyet vermeyle ilişkin hükümler

Türk Dil Kurumu "*yakmak*" fiilini "*Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak*" ve "*yangın*" kelimesini "*Zarara yol açan büyük ateş*" şeklinde tanımlamaktadır (TDK, 2022). Orman yangını ise, 285 sayılı "*Orman Yangınlarının Önlenmesi ve Söndürülmesinde Uygulama Esasları Tebliği*" nde; "*Serbest yayılma eğiliminde olan ve ormanda yaşama birliği içinde bulunan canlı ve cansız bütün varlıkları yakarak yok eden ateş*" olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlar doğrultusunda orman yakma eylemi, ormanlarda zarara neden olan ateşi yakmak, yanmasına sebep olmak olarak tanımlanabilir.

Orman yangınına sebebiyet verenlere uygulanacak iş ve işlemler ayrıntılı olarak 6831 sayılı OK'nda yer almaktadır. OK'nın 76. maddesinde orman yangınına sebebiyet verilmesine ilişkin şekiller, yasaklanan fiiller ile dolaylı olarak belirlenmiştir.

Buna göre; "*Devlet ormanlarında;*

- Orman İdaresince belirlenen konak yerlerinden başka yerlerde geceleme,*
- Ormanlarda izin verilen ve ocak yeri olarak belirlenen yerler dışında ateş yakmak veya izin verilen yerlerde yakılan ateşi söndürmeden mahalli terk etmek,*
- Ormanlara sönmemiş sigara veya yangına dolaylı olarak yol açabilecek madde atmak,*
- Ormanlara dört kilometre mesafede veya bu Kanunun 31. ve 32. maddeleri kapsamına giren köyler hudutları içinde anız veya benzeri bitki örtüsü yakmak*" eylemleri yasaktır. İlgili kanun maddesi hükümlerinde ormanlarda yasaklanan fiiller ile orman yangınlarının önlenmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır.

OK'nın 83. maddesi, orman suçlarına ilişkin davalarda görevli mahkemeleri belirlemektedir. Buna göre,

- Anılan kanunun 110'ncü maddesinin üçüncü fıkrasında yer verilen "*dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak orman yakma suçu*" na ilişkin davalarda görevli mahkeme, Asliye Ceza Mahkemesidir.
- Dördüncü fıkrada yer verilen "*Kasten orman yakma suçu*" na ilişkin davalar için Ağır Ceza Mahkemesi görevli mahkeme olarak belirlenmiştir.
- Beşinci fıkrada değinilen "*Devletin güvenliğine karşı suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde devlet ormanlarını yakma suçu*" na ilişkin davalarda görevli mahkeme ise Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'nın 250. maddesi kapsamında görevli addedilen Ağır Ceza Mahkemesi'dir.

Ceza mahkemeleri, 5235 sayılı "*Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun*" da asliye ceza, ağır ceza mahkemeleri ve özel kanunlar uyarınca oluşturulan diğer ceza mahkemeleri olarak ifade edilmiştir (Mad. 8). Ağır Ceza Mahkemesi'nin görevleri anılan kanunun 12. maddesinde "*Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, Türk Ceza Kanununda yer alan yağma (m. 148), irtikâp (m. 250/1 ve 2), resmî belgede sahtecilik (m. 204/2), nitelikli dolandırıcılık (m. 158), hileli iflâs (m. 161) suçları, Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısımının Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (318, 319, 324, 325 ve 332 nci maddeler hariç) ve 12/4/1991*

tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun kapsamına giren suçlar dolayısıyla açılan davalar ile ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçlarla ilgili dava ve işlere bakmakla ağır ceza mahkemeleri görevlidir. Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay'ın yargılayacağı kişilere ilişkin hükümler, askerî mahkemelerin görevlerine ilişkin hükümler ile çocuklara özgü kovuşturma hükümleri saklıdır.” olarak sıralanmıştır.

5235 sayılı Kanun'un 11. maddesinde ise Asliye Ceza Mahkemeleri'nin görevleri tanımlanmıştır. Buna göre sulh ceza hâkimliği ve ağır ceza mahkemelerinin kanunda tanımlanan görevlerinin dışında kalan dava ve işler asliye ceza mahkemelerinin görev alanı içerisinde kalmaktadır.

Asliye ceza mahkemeleri tek hâkimli olup ağır ceza mahkemeleri ise bir başkan ile yeterli sayıda üyeden oluşmaktadır. Ağır ceza mahkemesinin toplanması için bir başkan ve iki üye gerekmektedir (mad.9). Dolayısıyla ağır ceza davalarının asliye ceza davalarına kıyasla ağır nitelikte suçları kapsadığı anlaşılmaktadır.

Anılan kanunun 83. maddesinde orman suçlarına ilişkin davaların görüleceği mahkemeler belirlenmiş ve bu davaların mahkemeler tarafından acele mevaddan sayılması gerektiği düzenlenmiştir. Dolayısıyla orman suçlarına ilişkin davalar acele işlerden sayılmakta ve adli tatil günlerinde dahi bu davalar görülmektedir (Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 103). OK'nın 110. maddesinde, orman yakma suçu şekillerine göre uygulanacak yaptırımlar yer almaktadır. Düzenlemeye göre, anılan kanununun 76. maddesinin b, c, d fıkraları ile yasaklanan eylemleri gerçekleştirenler için bir yıldan üç yıla kadar uzanabilen hapis cezası ve adli para cezası hükmedilebilir.

Orman yakma eylemi, OK'na göre, “Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak” ve “Kasten” olmak üzere iki şekilde gerçekleşmektedir. “Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak orman yakma suçu” nu işleyenler için iki yıldan yedi yıla kadar hapis cezası verilir. Fakat suçu işleyenin yangın söndürme ve yangının etkisinin azaltılması çalışmalarına yönelik katkısı ve yangın neticesinde ortaya çıkan zararın az olması dikkate alınarak, ceza %50 oranına kadar indirilebilir.

“Kasten orman yakma suçu” nu işleyen kişilere ise on yıldan daha az olmamak kaydıyla hapis ve on bin güne uzanabilen adli para cezası verilir. “Devletin güvenliğine karşı suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde devlet ormanlarını yakma suçu” nu işleyenlere müebbet

hapis cezası ve yirmi bin güne varan adli parası cezası hükmedilir. Ayrıca yukarıda sıralanan suçlar nedeniyle ölüm ve/veya yaralanmanın meydana gelmesi halinde faile, bu suçlardan dolayı da ayrıca ceza verilir.

OK'nın 114. maddesinde ayrıca, yakılan orman sahaları için, kanunda düzenlenen tazminat hariçinde, ağaç cinslerine göre cari yıl içerisinde, alan için belirlenen birim saha ağaçlandırma gideri esas alınarak ağaçlandırma masraflarının da hükmolünacağı düzenlenmiştir.

Orman, sadece ağaçlardan ibaret olmayıp, içinde barınan yabani hayvanlar, bitkiler ve diğer tüm canlılar ile birlikte bir ekosistemdir (Güloğlu ve ark., 2018). Dolayısıyla yangın nedeniyle, tamamen ve kısmen yanan ağaç ve/veya ağaççıkların mevcut değerlerinde ortaya çıkan azalmanın, bitki örtüsü, alt tabakadaki diri örtü, tohum ve şüeyratın yanması nedeniyle meydana gelen zararın, yangının orman sahasındaki organik maddelerin mikroorganizmaların ve minerallerin yok olmasının, humuslu toprak tabakasının yanmasından dolayı verim gücünde ortaya çıkan azalmanın ve diğer canlıların yok olmasıyla bağlantılı olarak ortaya çıkan zararların, zarar tespiti esnasında dikkate alınması beklenmektedir (Yargıtay 3.C.D. E. 2010/795, K.2011/12647).

3.3. Orman yangınlarının önlenmesi ve söndürülmesinde sorumluluk

6831 sayılı OK'nın 69. maddesinde, orman yangınlarının söndürülmesi hususunda görevli birimin Orman İdaresi olduğu belirtilmektedir. Orman İdaresinin bu ödevini yerine getirebilmesi adına, orman yangınlarını önleme ve yangınlar ile mücadele çalışmalarında harcanmak üzere, OGM'nin katma bütçesine gerekli ödenek yatırılmaktadır (OK, 75). 69. maddenin devam eden fıkralarında orman yangınlarının söndürülmesi çalışmalarında bölgenin en yetkili mülki idare Amirliği tarafından verilen talimatlar doğrultusunda diğer kamu kurum ve kuruluşlarının da yangın söndürme çalışmalarına katılacağını düzenlemektedir. Maddenin dördüncü fıkrasında da orman yangını gönüllülerinden de yangın söndürme çalışmaları esnasında istifade edilebileceğine yer verilmiştir. 1976 tarihli “Orman Yangınlarının Önlenmesi ve Söndürülmesinde Görevlilerin Göreceklere İşler Hakkında Yönetmelik” orman yangınlarının söndürülmesinde görevli olanların yapacakları işleri düzenlemektedir. Aynı zamanda 285 sayılı “Orman Yangınlarının Önlenmesi ve Söndürülmesinde Uygulama Esasları” başlıklı tebliğde de orman yangınlarının söndürülmesinde görevli olan Orman İdaresinin yapacağı işler ayrıntılı olarak yer almaktadır.

OK'nın 71. maddesinde ise, orman yangınının söndürülmesi çalışmalarına bizzat katılanlarda ölüm ve engellilik halinin oluşması durumunda ödenecek tazminat miktarları belirlenmiştir. Buna göre, yangın söndürme çalışmaları esnasında hayatını kaybedenlerin yasal miras hakkı sahipleri ve yaşamlarını tek başına idame ettirme kabiliyetinden mahrum olanlara ek gösterge dâhil edilerek en yüksek devlet memurunun brüt maaşının yüz katı tutarında tazminat ödenecektir. Diğer engellilik hallerinde ise belirlenen engellilik derecesi temel alınarak, yukarıda belirtilen engellilik hali ölçüsünde tazminat ödemesi yapılacaktır. Yangın söndürme çalışmaları esnasında yaralananlara da yapılacak tazminat ödemesi yine anılan kanun maddesi hükmünde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Ödemelerin yapılacağı kişilerin tespiti, engellilik derecesi ölçüsünde belirlenecek tazminat oranları, ödemenin yapılmasına ilişkin usul ve esaslar ile diğer uygulama esasları Maliye Bakanlığı'nın uygun görüşü alınarak Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından çıkarılan 2004 tarihli "*Orman Yangınlarını Söndürme Çalışmaları Esnasında Ölenlere ve Sakatlananlara Ödenecek Tazminata İlişkin Yönetmelik*" ile düzenlenmektedir.

OK'nın 72. maddesinde orman yangınlarını söndürme işlerinde çalıştırılan işçilerin, orman yangını ekiplerine ait bina ve yangın gözetleme kulelerindeki lojman ve sosyal tesislerde çalışma saatleri kapsamı dışında geçirdikleri sürelerin, 4857 sayılı İş Kanunu (İK)'nin 63. maddesinde haftalık en fazla kırk beş saat olarak belirlenen çalışma süresinden sayılmayacağı belirtilmiştir. Bu hususta ayrıntılı düzenleme, "*Orman Yangınlarıyla Mücadele Hizmetlerinde Görevli İşçi Personelin Çalışma Esasları İle İlgili Yönetmelik*" te yer almaktadır (Resmi Gazete (RG), 30916, 12.10.2019).

OK'nın 74. maddesi, Orman İdaresi'nin gerekli görmesi halinde bölgelerin mülki idari amirliklerinin, kuraklık gözlenen ve henüz söndürülmüş yangın nedeniyle çevresini yangın açısından tehdit eden orman sahalarına girişleri ve o yerlerde yapılan her türlü işleri erteleme yetkisine sahip olduğunu düzenlemektedir. Son yıllarda ve özellikle yaz aylarında Türkiye genelinde şiddetli kuraklığın baş göstermesi nedeniyle orman yangını sezonunda ülkenin nerdeyse her bölgesinde temmuz ve ağustos ayları içerisinde ormanlara giriş yasaklanmaktadır. Son olarak Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (afad.gov.tr) tarafından 20/07/2022 tarihinde yayınlanan "*Orman Yangınlarına Karşı Alınacak Tedbirler*" başlıklı genelge ile orman yangını tehlikesi bulunan bölgelerde ormanlara yakın mesafede ateş yakılması ve ormanlara giriş yapılması 30.08.2022 tarihine kadar yasaklanmıştır.

Ayrıca anılan kanunun 68. maddesi, ormanı tehdit eden ateş ya da yangının görülmesi halinde, durumun acilen Orman İdaresi, muhtarlık, jandarma veya mülki idari amirliğine ihbar edilmesini zorunlu tutmaktadır. Kanun ile vatandaşa yüklenen bu sorumluluk, Anayasa'nın 12. maddesinde yer verilen "*Temel Hak ve Hürriyetler*" in niteliği olarak "*kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumlulukları*" ndan biridir. Anayasa'nın başlangıç metninde de ifade edildiği üzere, Türk milletinin her bir vatandaşı ile "*milli gurur ve iftiharlarda, milli sevinç ve kederlerde, milli varlığa karşı hak ve ödevlerde, nimet ve külfetlerde ve millet hayatının her türlü tecellisinde ortak olduğu*" kabul edilmektedir. Dolayısıyla özellikle son yıllarda Türkiye'de milli kedere yol açan orman yangınlarında, Türk milletinin birlik, beraberlik ve dayanışma içerisinde hareket etmesi hem anayasal hem de vicdani bir sorumluluktur. Ayrıca orman yangını ihbar etmemek suç teşkil etmektedir (Güloğlu ve ark., 2017).

3.4. Suçun unsurları

Suçun varlığının kabulü, onu ortaya çıkaran genel unsurlarla incelenmesini gerektirir. Orman yakma suçu, 6831 sayılı OK'nın 76. ve 110. maddelerinde açıkça suç sayılmaktadır. Anılan kanun hükümleri orman yakma suçunun kanuni unsurunu teşkil etmektedir. 76. maddede sıralanan orman yangınına sebebiyet verme şekilleri de anılan suçun aynı zamanda maddi unsurunu oluşturmaktadır.

76. maddede sıralanan hareket şekilleri, suçun oluşmasına neden olan hareketlerdir ve kanunda açıkça gösterilmiştir. Kanunun suça konu fillin niteliğine önem verdiği ve mutlaka kanunda gösterilen hareket ile suçun işlenmesinin arandığı suçlar bağlı hareketli suçlardır (Donay, 1970). Dolayısıyla suçun kanunda belirtilen hareketler kapsamında işlenmesinin öngörüldüğü bu düzenleme, orman yakma suçunun bağlı hareketli suçlardan olduğunu göstermektedir. 110. maddenin 3'ncü ve 4'ncü fıkralarında değinilen dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı şekilde ve kasten olarak nitelendirilen orman yakma suçu, kanunda açıkça gösterilmeyen hareketler nedeniyle ortaya çıkan suçu işaret ederek, serbest hareketli suç tanımına uyum göstermektedir. Serbest hareketli olan bu suç aynı zamanda suçun manevi unsurunu oluşturmaktadır. Kusur yeteneği bulunan failin, fiili kasıtlı ya da kanunda açıkça gösterilen hallerde taksirle işlemesi ve işlendiği bu fiilde kusurluluğunu yok edecek herhangi bir unsurun olmaması durumunda suçun manevi unsurunun varlığı söz konusu olmaktadır (Karakehya ve Usluadam, 2015). 110. maddenin 5. fıkrasında yer verilen "*Devletin güvenliğine karşı*

suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde devlet ormanlarını yakma suçu” da bağlı hareketli suç niteliğindedir. Uygulanacak yatırımlar yine anılan kanununun 110. maddesi ile düzenlenmiştir. Aynı zamanda OK’nda suç olarak belirtilen eylemlere ilişkin TCK’nın genel hükümleri uygulanabilecektir (TCK, 5).

3.5. TCK ve özel hukukun genel hükümleri ile orman yakma suçu

5237 sayılı TCK’nın 2. maddesinde “*Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükümlenemez.*” denilmektedir.

TCK’nın 5. maddesinde belirtildiği üzere “*ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz*”. Ceza Kanunu’nun uygulanması hususunda kişiler arasında hiçbir yönden ayırım yapılamaz ve ayrıcalık tanınmaz (TCK, 3). Dolayısıyla orman yakmanın ve orman yangınına sebebiyet vermenin suç olduğunu bilmemek mazeret olarak kabul edilemez. 6098 sayılı TBK’nın 49. maddesi, hukuka aykırı ve kusurlu bir fiili gerçekleştirerek bir başkasına zarar veren kişinin oluşturduğu zararı gidermesini hükmetmektedir. Bu durumda zarara uğrayan, zararını ve zarara neden olanın kusurunu ispat etmekle yükümlüdür. Ancak zararın miktarı net olarak ispatlanamıyorsa, bu durumda hâkimin olağan halleri ve zarara uğrayan tarafından alınan önlemleri göz önünde bulundurarak, hakkaniyetli şekilde zararın miktarını belirleme yetkisi vardır (TBK, 50).

TCK’nın 20. maddesinde cezanın bireysel olduğu ve hiç kimsenin başkasının işlediği bir suçtan dolayı sorumlu tutulamayacağı ifade edilmiştir. Anayasanın 38. maddesinde “*Ceza sorumluluğu şahsidir.*” hükmü ile bir kişinin başkasının eylemlerinden dolayı cezalandırılmayacağı düzenlenmiştir (Güloğlu ve Suran, 2021).

Yargıtay 3. Hukuk Dairesi (HD)’nin E. 2021/5624 ve K. 2021/9596 sayılı içtihat metninde, on altı yaşındaki çocuğun taksirle orman yakma suçunda, ev başkanı olan anne ve/veya babanın kusursuz sorumlu tutulması gerektiğine yer verilmiştir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK)’nin “*Sorumluluk*” başlıklı 369. maddesinde, ev başkanının hane halkından olan kısıtlının, akıl hastalığı ya da akıl zayıflığı olanın ve küçüğün neden olduğu zarardan, olağan akışa uygun şekilde, şartların gerektirdiği özen ve dikkat ile gözetildiğini ya da özen ve dikkatli davranışa dahi oluşan zararın ortaya çıkmasına engel olunamayacağını ispat etmediği sürece sorumlu tutulacağını düzenlemektedir. Ayrıca akıl

zayıflığı ya da akıl hastalığı olan hane üyelerinin kendilerini veya başkalarını zarara uğratmamaları için gereken önlemleri alma sorumluluğu, anılan kanun maddesi hükmü ile ev başkanına yüklenmektedir.

Suç olan eylemi gerçekleştirdiği esnada on iki yaşını doldurmamış olan çocuklar için ceza uygulanamayacağı ve ceza kovuşturması yapılamayacağı ancak güvenlik tedbirlerinin uygulanabileceği TCK’nın 31. maddesinde düzenlenmiştir. Madde-nin ikinci fıkrasında da suç işlediği esnada 12 yaşını doldurmuş ancak 15 yaşını doldurmamış olanların gerçekleştirdikleri eylemin hukuksal manasını ve sonuçlarını kavrayamamaları ve davranışlarını yönlendirme yeteneklerinin yeterince gelişmemesinden dolayı ceza sorumluluklarının olmadığı belirtilmektedir. 4721 sayılı TMK’nın 14’ncü maddesi, ayırt etme gücüne sahip olmayan kısıtlıların ve küçüklerin fiil ehliyetlerinin olmadığını bildirmektedir. “*İşlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayabilme*”, “*anlama ve isteme yeteneği*” dir. Dolayısıyla, bu kavram “*işlenen fiilin haksızlık oluşturduğunun bilincinde olmak*” şeklinde kabul edilmelidir (Yenisey, 2007).

TCK’nın 31. maddesinin ikinci fıkrasında anılan çocuklar ve 15 yaşını dolduran ancak 18 yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerin gerçekleştirdikleri eylemin hukuksal manasını ve sonuçlarını kavrama kabiliyetinin ve bu eylemle ilişkili olarak davranışlarını yönetme yeteneğinin bulunup bulunmadığının takdiri açısından sosyal inceleme yaptırılması zorunlu tutulmaktadır. Sosyal inceleme bilirkişisi hazırlamış olduğu raporda çocuğun ceza sorumluluğu taşıyıp taşımadığına dair görüş bildiremez. Fiilin hukuksal anlamını ve sonuçlarını kavrayabilme ve davranışlarını yönlendirebilme yeteneğinin olup olmadığının takdiri mahkemeye aittir (Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK)’nin Uygulanmasına İlişkin Usulü ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, 20/2-3).

Ayırt etme yeteneğine sahip olan küçük ve kısıtlılar haksız fiillerinden sorumlu tutulmaktadır (TMK, 16). TCK’nın 20. maddesinde de tüzel kişiler için ceza yaptırımının uygulanmayacağı ancak kanun ile öngörülen güvenlik tedbirlerinin saklı tutulacağı belirtilmiştir.

Kast ve taksir ile suç işleme TCK’nın 21. ve 22. maddelerinde açıklanmıştır. Suçun, ilgili kanundaki tanımının ve unsurlarının bilinmesi ve istenerek işlenmesi halinde kastın varlığı kabul edilmektedir. Gerçekleştirilen eylem ile suçun tanımındaki unsurları oluşturacağını öngörmesine rağmen suçun işlenmesi halinde ise olası kasıttan söz edilerek uygulanacak cezalarda kanunda belirlenen

şekillerde indirim yapılmaktadır. Taksir ise dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranış neticesinde suçun yasal tanımındaki unsurların ortaya çıkması durumunda kabul edilmektedir. Failin ortaya çıkması muhtemel olan neticeyi arzu etmemesine rağmen, neticenin yaşanması halinde bilinçli taksirden söz edilmektedir.

Toplumsal yaşamın sağlık ve düzen içerisinde devamlılığının sağlanması ve belirli faaliyetleri gerçekleştirenlerin başkalarına zarar vermelerinin önlenmesi için getirilen kurallara aykırı davranılması halinde taksirli suç oluşmaktadır. Burada fail tedbirli, dikkatli ve öngörülü hareket etmediği için cezalandırılmaktadır. Taksirle işlenen suçlarda, Yargıtay Ceza Genel Kurulu (CGK) tarafından aranan başlıca hususlar, “*failin taksirle işlenebilen bir suç olması, hareketin iradi olması, sonucun istenmemesi, hareket ile sonuç arasında nedensellik bağının bulunması, sonucun öngörülebilir olmasına rağmen öngörülmemiş olması*” olarak kabul edilmiştir (Y. CGK, E.2017/363, K.2018/686, 25.12.2018, (URL-1)).

Taksir ile gerçekleştirilen suçlar için failin kusur oranına göre ceza yaptırımını uygulanmaktadır. Birden fazla failin bulunduğu taksirle işlenen suçlarda ise her fail kendi kusurunda sorumlu tutulmaktadır.

6098 sayılı TBK'nın 61. maddesi, birden fazla kişinin birlikte zarara neden oldukları ya da zarara ilişkin çeşitli sebeplerden dolayı sorumlu tutuldukları takdirde müteselsil sorumluluk hükümlerinin uygulanması gerektiğini bildirmektedir. Tazminatın ödenmesi hususunda ise zarara karşı müteselsil borçlu olanlar arasında ödemenin paylaşılmasında durum ve koşulların bir arada değerlendirilmesi, borçluların her birine verilebilecek kusur ağırlıkları ve neden oldukları tehlikenin şiddeti göz önünde bulundurulmaktadır (TBK, 62). İşlenen bir fiil nedeniyle birden fazla zararın meydana gelmesi halinde ise kişi en ağır cezayı gerektiren suç ile cezalandırılmaktadır (TCK, 44).

Ortaya çıkan neticeden dolayı fail özellikle kişisel ve ailevi açıdan ceza verilmesini gereksiz kılacak ölçüde mağdur olmuşsa ceza uygulanmayacaktır; bilinçli taksir halinde ise verilecek cezanın yarısından altıda biri oranına kadar indirim uygulanabilecektir (TCK, 22). Maddenin uygulanabilmesi için ortaya çıkan sonuçtan dolayı failin mağdur konumuna gelmesi ve ailevi mağduriyetin de yaşanması gerekmektedir. Failin neticeden dolayı yalnızca mağdur durumuna geldiği durumlarda anılan kanun maddesi uygulanamayacaktır. Ailevi mağduriyetin yaşandığının kabulü için ise aile üyesi sayılan kişi ya da kişilerin de neticeden dolayı mağdur

olması gerekmektedir. Ailevi mağduriyet ise “*altsoy, üstsoy ve evlilikle kurulan ilişki*” kapsamında değerlendirmeyi gerektirmektedir (Üzülmez 'den aktaran Dağoğlu, 2015).

Taksirle işlenen suç nedeniyle hükmedilen cezanın uzun süreli hapis cezası olması halinde dahi, kanunda belirtilen diğer koşulların oluşması durumunda, kısa süreli hapis cezalarında öngörülen, failin kişiliği, sosyal yaşamı ve ekonomik durumu, yargılama süresi boyunca yaşadığı pişmanlık ve suçun işleniş şeklinin özelliklerine göre adli para cezasına çevrilebilmektedir (TCK, 50).

İşlenmek istenen suç için gerekli koşulların oluşturulduğu ancak öngörülemeyen nedenlerden dolayı suçun unsurlarının tamamlanamadığı durumlarda ise kişi, suça teşebbüsten sorumlu tutulmaktadır (TCK, 35).

Genel güvenliğin kasıt ile tehlikeye düşürülmesi şekillerinden yangın çıkarma suçunun işlenmesi halinde faile, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilir. Yangın tehlikesine sebebiyet veren kişi de üç aydan bir yıla kadar hapis ya da adli para cezası yaptırımını uygulanır. Taksir ile genel güvenliği tehlikeye düşürecek yangına sebebiyet verme ile başkalarının sağlıkları, hayatları ya da mal varlıkları açısından tehlikenin oluşmasına neden olan faile, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir (TCK, 170-171).

3.6. Orman yangınlarına ilişkin yargı kararları

3.6.1. OK'nın 110. maddesi uyarınca orman yangınına sebebiyet verme

Y. 3. CD, E.2012/13620, K.2012/29779, 13.09.2012, (URL-1) sayılı kararında; 6831 sayılı OK'nın 110. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranış nedeniyle orman yakma suçunda, failin yangının söndürülmesinde ve etkisinin azaltılmasında çaba göstermesi ya da yangın sonucunda meydana gelen zararın az olması halinde cezada indirim yapılabileceğine değinilmiştir. Ancak anılan kararda sanığın yangının söndürülmesi ve etkisinin azaltılması hususunda gayretinin bulunmaması nedeniyle oluşan zararın tespit edilmesi ile uygulanacak cezada indiriminden değerlendirilmesi gerektiği yönünde karar verilmiştir.

Y. 3. CD, E.2010/795, K.2011/12647, 22.09.2011, (URL-1) sayılı kararında; 6831 sayılı OK'nın 110. maddesinin üçüncü fıkrasında değinilen yangın sonucu ortaya çıkan zararın orman sahasındaki gerçek zararı ifade etmesi gerektiğine değinilmiştir. Ayrıca yangın nedeniyle, tamamen ve kısmen yanan ağaç ve/veya ağaççıkların mevcut değerle-

rinde ortaya çıkan azalmanın, bitki örtüsü, alt tabakadaki diri örtü, tohum ve şüceyratın yanması nedeniyle meydana gelen zararın, yangının orman sahasındaki organik maddelerin mikroorganizmaların ve minerallerin yok olmasının, humuslu toprak tabakasının yanmasından dolayı verim gücünde ortaya çıkan azalmanın ve diğer canlıların yok olmasıyla bağlantılı olarak ortaya çıkan zararların, zarar tespiti esnasında dikkate alınması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Dava konusu olayda, bilirkişi raporunda belirtilen, orman sahasında ekonomik açıdan değerli olmayan orman emvalinin zarar görmesi nedeniyle tazminat hesabının yapılamayacağına bildirilmesine karşılık fiili duruma aykırı şekilde hesaplanan zararın göz önünde bulundurulması ile hüküm kurulması kararın bozulmasını gerektirmiştir. Aynı zamanda 5237 sayılı TCK'nın 50. maddesinin 4. fıkrasında yer verilen koşulların oluşması halinde uzun süreli hapis cezasının para cezasına çevrilmesi ile ilgili olarak ceza açısından koşulların tamamlanmaması nedeniyle değerlendirme yapılamayacağına karar verilmiştir.

Y. (CGK), E. 2005/2-120, K. 2005/124, 15.11.2005, (URL-1) sayılı kararında, orman içerisine kurulan naylon çadırda yarı açık şekilde bırakılan tüpün bir ağacın tamamen ve iki ağacın kısmen yanmasına neden olduğu suçlamaya ilişkin yasal dayanağın suçun işlendiği yerin orman olup olmamasına göre değişeceği üzerinde durulmuştur. Suçun orman sayılan alan içerisinde işlenmiş olması halinde 1995 tarihli ve 4114 sayılı yasa ile değişik 6831 sayılı OK'nın 110. maddesinin 2. ve 3. fıkralarına dayanılarak Asliye Ceza Mahkemesi'nde yargılama yapılacaktır. Aksi takdirde Sulh Ceza Mahkemesi görev alanı içerisinde Türk Ceza Yasası'nın 526 ve 566. maddeleri uygulanacaktır. Sanığın taksirle yangına sebebiyet verme eylemi sabit görülerek olayın gerçekleştiği yerin araştırılması zorunlu görülmüştür.

Y. 19. CD, E.2016/9371, K.2018/268, 17.01.2018, (URL-1) sayılı kararında, sanığın husumet taşıdığı kişinin aracını orman içerisinde yakması neticesinde yangının ormana sıçraması ve 1.2 hektar büyüklüğünde ormanın yanmasına taksirle sebebiyet vermesi incelenmiştir. Söz konusu suçta TCK'nın 151. maddesinin birinci fıkrası ile 152. maddesinin ikinci fıkrasının a bendi hükümlerine uygun olarak yakma suretiyle mala zarar vermenin gerçekleştiği anlaşılmıştır. Aynı zamanda 6831 sayılı OK'nın 110. maddesinin üçüncü fıkrasına uygun şekilde taksirle orman yakma suçunun da meydana geldiği görülmektedir. Bir fiille birden fazla suçun ortaya çıkması TCK'nın 44. maddesi gereğince en ağır cezayı gerekli kılan taksirle orman yakma suçu için TCK'nın 3. ve 61. maddesinin birinci fıkrasına

göre alt ceza sınırından uzaklaşarak mahkûmiyet kararı verilmesi gerektiği bildirilmiştir.

Y. 19. CD, E.2016/15073, K.2017/11000, 13.12.2017, (URL-1) sayılı kararında, 6831 sayılı OK'nın 110. maddesinin üçüncü fıkrasına uygun olan taksirle orman yakma suçuna yönelik ceza uygulamasında TCK'nın 53. maddesinin uygulanmaması hukuka uygun bulunmuştur. TCK'nın 53. maddesinde, kasten işlenen suçtan dolayı kişinin mahkûm edildiği hapis cezasının kanuni sonuçları düzenlenmektedir. Dolayısıyla anılan kanun maddesinin taksirle işlenen suça öngörülen ceza için uygulanmamasında hukuka aykırılık tespit edilmemiştir. Ancak orman yangınına sebebiyet veren kişinin yangının söndürülmesi ve etkisinin azaltılmasına yönelik çaba göstermesi ya da oluşan zararın az olması hallerinde öngörülen cezada indirim yapılmasının göz önünde bulundurulması gerektiğine değinilmiştir.

3.6.2. Orman yangınına sebebiyet veren çocuk

Y. 4. HD, E.2011/4749, K.2012/6566, 08.11.2012, (URL-1) sayılı kararında; orman yangınına sebebiyet veren küçüğün neden olduğu zararın karşılanması hususunda Orman İdaresi tarafında açılan davada, TMK'nın 369. maddesinin yasal dayanak oluşturması nedeniyle davanın genel mahkemede görülmesinin bozmayı gerektirdiğine karar verilmiştir. Söz konusu davada sunulan davacı dilekçesinde, küçüğün haksız eyleminin nedeni olarak, ev başkanının çocuğun yetiştirilmesi hususunda gerekli özeni göstermediğinin sunulması, ev başkanının sorumluluklarının düzenlendiği ilgili kanun maddesi hükmünün yasal dayanak olarak dikkate alınmasını gerektirmiştir.

Y. 4. HD, E.2017/453, K.2019/3667 sayılı içtihat metni, davalının 18 yaşından küçük çocuklarının yaktıkları mangal ateşinden sıçrayan kıvılcımların orman yangınına sebebiyet vermesi nedeniyle maddi tazminat istemine ilişkindir. Yargıtay, anılan davada davanın tarafları arasında hüküm kurulması gerektiği üzerinde durmuştur. Kanuni temsilcilerin davaya taraf sıfatı ile katılmasının mümkün olmadığı vurgulanmıştır. Davalı sıfatı ile haksız fiili işleyen çocukların kanuni temsilcilerine dava dilekçesinin gönderilmesi, davanın çocukların velayetine sahip olan babaya yöneltilmesi ve TMK'nın ev başkanının sorumluluğunu düzenleyen 369. maddesine gönderme yapılmaması göz önünde bulundurulmuştur. Davada babanın hasım olarak gösterilmesi kabul edilerek, yargılama esnasında 18 yaşını doldurmuş olanlara yargılama usulüne uygun şekilde delilgat gönderilerek davaya katılımlarının ve adil yargılanma haklarını kullanmalarının sağlanması gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla hukuki dinlenme ve adil yargılanma hak-

larını kullanmayan asıl davalılar hakkında, hasım olarak gösterilen babanın davalı sıfatı ile hüküm kurulmasının doğru olmadığı ifade edilmiştir.

3.6.3. Orman yangınına sebebiyet veren çalışan ve adam çalıştırmanın sorumluluğu

Y. 4. HD, E.2012/1310, K.2013/2641, 18.02.2013, (URL-1) sayılı kararını içeren dava, davacı tarafından, taksirle orman yangınına sebebiyet veren kişilerin ve bağlı olduğu kooperatifin 6098 sayılı TBK'nda düzenlenen "Adam Çalıştırmanın Sorumluluğu" kapsamında sorumlu tutularak meydana gelen zararın karşılanmasının istenmesine ilişkindir. Asliye Ceza Mahkemesi'nin E. 2007/330 ve K. 2008/781 sayılı kararı ile davalıların orman yakma suçundan cezalandırılmasına karar verilmiş olsa da, dosyanın davalılar tarafından temyize gönderilmesi ve kararın kesinleşmemiş olması nedeniyle, zararın tazmin edilebilmesi için kararın kesinleşmesinin beklenmesi gerektiğine karar verilmiştir. Kararda ayrıca, 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 53. maddesinde belirtildiği üzere, hukuk hâkimi, ceza mahkemesinin beraat kararına bağlı olmadığına değinilmiş ancak ilim ve köklü yargı kararlarında ceza mahkemesi tarafından belirlenen maddi olgunun hukuk hâkimi için bağlayıcılık taşıdığı kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Y. 4. HD, E.2013/7784, K.2013/10089, 28.05.2013, (URL-1) sayılı içtihat metnini içeren dava, orman yangını nedeniyle meydana gelen zararın karşılanması istemine ilişkindir. Yüksek gerilim hattındaki izolatörün patlaması nedeniyle 10 hektar büyüklüğündeki orman alanının yanmasına neden olan davalının taksirle orman yangınına sebebiyet verdiği iddia edilmektedir. Davacının zararına ilişkin dava 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin E. 2011/43, K. 2011/533 sayılı kararı ile kabul edilmiş ancak zararın davalıdan tahsil edilmesi talebi, davacının hukuki yararının bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Yargıtay, söz konusu zararın haksız eylemden kaynaklandığını ve 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 50. ve 51. maddeleri gereği davacıya karşı müteselsil sorumluluğun oluştuğunu vurgulamıştır. Alacaklı olan davacının Borçlar Kanunu'nun 142. maddesi uyarınca alacağını müteselsil olarak borçlu olanların tamamından ya da birinden borcunun tamamının veya bir kısmının ödenmesini talep edebileceğine atıfta bulunulmuştur. Dolayısıyla davalıdan borcun tahsilin istenmesinde hukuki yararın bulunmadığı gerekçesi ile davanın reddi yönünde karar verilmesi hukuka aykırı bulunmuştur.

Y.4. HD, E.2017/3943, K. 2017/7143, 20.12.2017, (URL-1) sayılı kararında, su ürünleri ile alakalı bir limited şirkette sigortalı olarak çalışan davalının

taksirle orman yangınına sebebiyet vermesi nedeniyle bağlı bulunduğu şirkette müteselsilen ve müştereken sorumlu tutulmasına yönelik kararın, temyiz edilmemesinden dolayı kesinleştiğine yer verilmiştir. Yargılama sonucunda, davacı tarafından talep edilen ağaçlandırma giderleri ile yangın söndürme masraflarını içeren maddi tazminatın davalı tarafların müteselsilen karşılamasına karara verilmiştir.

3.6.4. Orman yangını neticesinde oluşan zarara karşın tazminat hesabı (Orm. Kanunu, 114)

Y. 4. HD, E.2013/11233, K.2013/13849, 09.09.2013, (URL-1) sayılı kararını içeren dava dosyası, diri orman örtüsünün temizlenmesi ile açma suçunun işlenmesi ve ardından çalı, çırpıların yakılması suretiyle orman yangınına sebebiyet verilmesi neticesinde oluşan zararın istemine ilişkindir. Bilirkişi raporunda belirtildiği üzere orman ağaçlarının yangından zarar görmemesi nedeniyle ağaçlandırma giderleri hesaplanmamış yalnızca açmadan kaynaklanan ağaçlandırma giderleri hesaplanmıştır. Davalının işgal ve faydalanma ile birlikte orman yangınına sebebiyet verme suçlarından cezalandırılmasına karar verilerek, açmadan kaynaklanan zarar olarak belirlenen miktarın davacıya faizi ile ödenmesi neticesinde davanın konusuz kaldığı gerekçesiyle karar verilmemesi, Yargıtay tarafından kararın bozulmasını gerektirmiştir. Davacının, 6831 sayılı OK'nın 114. maddesine dayanarak, yangın söndürme masrafları ile orman örtüsünde meydana gelen zararın ödenmesi talebi için uğranılan zararın belirlenen sonucuna göre karar verilmesi gerektiği bildirilmiştir.

Y. 4. HD, E.2018/36, K.2020/1262, 11.03.2020, (URL-1), sayılı içtihat metni, davalının yakmış olduğu ateş nedeniyle orman yangınına sebebiyet vermesi suçundan mahkûm edilmesi ile ortaya çıkan zararın tanzimine ilişkindir. Davalının orman yakma suçunu kabul etmemesine rağmen bu suçtan dolayı mahkûmiyet kararının verilmiş olması nedeniyle zararın davalıdan teminine ilişkin dava Yargıtay tarafından kabul edilmiştir. Davacı tarafından yangına müdahale esnasında kullanılmış olan araçların giderlerinin de talep edildiği davada, Yargıtay kullanılan araçlara ilişkin ücretlerin ne şekilde belirlendiğinin ve zararın hangi açılardan oluştuğunun açıkça belirtilmesi gerektiği üzerinde durmuştur. Ayrıca yangın söndürme işçilerine ödenen işçilik prim ücretinin, işçilere ödenen sabit ücretin dışında ekstra ödeme yapıp yapılmadığı araştırılmadan, yangın gideri olarak kabul edilmesinin doğru olmadığı belirtilmiştir.

Y. 4. HD, E.2020/3675, K.2021/501, 29.09.2021, (URL-1), sayılı kararı, mangal ateşinden sıçrayan

kıvılcımların neden olduğu orman yakma suçunda, ortaya çıkan zarara ilişkin maddi tazminat istemine ilişkindir. Mangal ateşinin ölü ve diri örtüye sıçraması ve tutuşturması sonucunda bozuk diğer yapraklı ormada meydana gelen yangında, dikili kabuklu yapraklı ağaçların yalnızca dış kabuklarının yandığı, öz odununun az zarar gördüğü, değer kaybının %10 olduğu ve satılabilir durumda olduğu, toplam ağaç zararın 120,10 TL olduğu, fidan kaybı ve verim gücünde azalmanın meydana gelmediği, biyolojik dengenin bozulmasına neden olunmadığı bilirkişi raporunda belirtildiği halde 6831 sayılı OK'nın 114. maddesine dayanılarak ağaçlandırma gideri olarak tazminat istenmesi uygun görülmemiştir.

Y. 4. HD, E.2016/9356, K.2018/6531, 24.10.2018, (URL-1), sayılı kararı koyunlarını otlattığı esnada yaktığı ateşin ormana sıçraması suretiyle 5 hektar büyüklüğünde orman alanının yanmasına sebebiyet veren davalıya yöneltilen ağaçlandırma giderlerinin tazminine ilişkindir. Yanan alan üzerinde bilirkişi tarafından hesaplanan zarara ağaçlandırma giderinin dâhil edilmemesi nedeniyle OK'nın 114. maddesi dayanak gösterilerek ağaçlandırma giderleri davalı taraftan talep edilmiştir. Orman yakma suçundan mahkûmiyetine karar verilen davalının, bilirkişi tarafından tespit edilen zararı ödemesi nedeniyle hükmün açıklanmasının geriye bırakılmasının hukuk hâkimini bağlamadığı ifade edilmiştir. Bu doğrultuda yanan orman sahasında keşif yapılmasına ve bilirkişiden alınacak rapor kapsamında zararın belirlenmesine karar verilmiştir.

Y. 4. HD, E.2016/8536, K.2018/4193, 16.05.2018, (URL-1), sayılı kararı, ormanlık alan içerisinde arıcılık yapan ve arıların uzaklaştırılması amacıyla kullandığı tütsü makinesinden yayılan kıvılcıklar nedeniyle orman yangınına sebebiyet veren davalıya yöneltilen maddi tazminat istemine ilişkindir. Ağaçlandırma giderleri ve yangın söndürme giderlerinin yanı sıra yangın söndürmede kullanılan helikopter giderleri de davalıdan talep edilmektedir. Yargılama sonucunda dava konusu olan orman yangını nedeniyle, helikopter kullanılmasının gerçek bir zarara neden olup olmadığı ve olduysa zararın miktarının tespit edilmesine karar verilmiştir.

3.6.5. Orman yangının ortaya çıkış şekilleri- “şüpheden sanık yararlanır” ilkesi

Y. CGK, E.2017/227, K.2019/691, 05.12.2019, (URL-2) sayılı kararında, traktöre takılı metal aksamın taşa sürtünmesi ile ortaya çıkan kıvılcıkların, sıcaklık ve şiddetli rüzgârın etkisi ile toplam 5 hektar orman alanının yanmasına neden olabileceği kabul edilmiştir. Fiğ bitkisinin (*Vicia sativa*)

biçilmesi esnasında traktöre takılı olan metal aksamın taşıdığı toprağa çarpması ile ortaya çıkan kıvılcıkların fiğ bitkisini tutuşturması, açık hava, yüksek sıcaklık ve kuvvetli rüzgâr ile birlikte değerlendirildiğinde hayatın olağan akışına uygun bulunmuştur. Bu konuda yapılan tespit için teknik ve özel bilgi gerekmeksizin hâkimliğin gerekli kıldığı genel bilgiler ve çözümün mümkün olduğuna kanaat getirilmiştir. Olayın oluş şeklinin belirlenmesinin hâkimin görevi olduğuna değerlendirilerek, bilirkişi raporunun yalnızca tarafların taksirlerinin ve kusurlarının neler olduğuna dair hâkime yardımcı olmak amacı taşıdığı ve aradan uzun zaman geçmesi nedeniyle bilirkişi incelemesi ile etkin sonucun elde edilemeyeceği ifade edilmiştir. Ancak taksirle orman yangınının oluşmasına sebebiyet verme suçuna ilişkin unsurların oluşup oluşmadığına ilişkin değerlendirme yapılmasına karar verilmiştir.

Y. CGK, E.2017/363, K.2018/686, 25.12.2018, (URL-1), sayılı kararında, orman işçilerinin çalışma saatleri içerisinde yaktıkları ateşi tam olarak söndürmedikleri gerekçesi ile iki dönüm orman sahasının yanması hususunda suçlamayı kabul etmemeleri ve suçtan dolayı cezalandırılabilmeleri için şüpheye mahal bırakılmaksızın suçu kişilerin işlediğinin ispat edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ceza muhakemesinin evrensellik taşıyan en önemli ilkelerinden biri olan “*şüpheden sanık yararlanır*” ilkesi göz önünde bulundurulduğunda, olayın oluş şekli şüpheli olan ve netlik kazanmamış olaylarda ileri sürülen iddiaların sanığın aleyhine yorumlanması suretiyle hüküm kurulamayacağına karar verilmiştir.

Yargıtay 19. CD'nin E. 2017/6213, K. 2018/8556 sayılı kararında da, orman içerisinde tarla açma amacıyla alanda bulunan ağaçların kesilmesi ve yerine fındık dikilmesi suretiyle işgal ve faydalanma suçunu işledikleri sabit görülen sanıkların mahkûmiyetlerine karar verilirken, taksirle orman yakma suçu için yeterli delilin bulunmaması nedeniyle beraat kararı verilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Tarla açma amacıyla gerçekleştirilen işgal ve faydalanma suçunun eylemlerine uyduğu ancak taksirle orman yangınına sebebiyet verdiklerine ilişkin yeterli delilin bulunmaması nedeniyle bu suçtan dolayı hüküm kurulamayacağı belirtilmiştir.

3.6.6. Orman yangınına sebebiyet verme ve ağaç kesme suç

Y. 19. CD, E.2018/6627, K.2018/13621, 20.12.2018, (URL-1), sayılı kararında, ağaç kesme ve taksirle orman yakma suçunu işlediği iddia edilen kişi için hazırlanan iddianame ile yalnızca taksirle orman

yakma suçu için açılmış olan kamu davasında, ağaç kesme suçu için mahkûmiyetin kurulamaya-
cağına karar verilmiştir. Ayrıca taksirle yapılabilen suçta, olası kasıt için atıfta bulunularak cezada indirim gidilemeyeceğinin gözetilmemesi aleyhe yönelik temyiz bulunmadığı için bozma nedeni olarak görülmemiştir.

3.6.7. Orman yangınına sebebiyet veren kamu idaresinin kusursuz sorumluluğu

Danıştay 10. Dairesi'nin E.1997/6956, K.1999/738, 10.03.1999, (URL-1), sayılı kararında, idari hizmetlerin yerine getirilmesi esnasında, görev ve sorumluluklar haricinde oluşan zararların, görülen iş ve ortaya çıkan zarar arasında nedensellik bağının bulunması halinde objektif sorumluluk esasına dayanılarak hizmeti gerçekleştiren idare tarafından tanzim edilmesi gerektiğine vurgu yapılmaktadır. ... Komutanlığı Askeri Alan içerisinde gerçek mermi kullanılarak yapılan atış esnasında rüzgârın mermi yönünü değiştirmesi suretiyle taksirle orman yangınına sebebiyet verdiği şeklinde hazırlanan suç tutanağına karşın yangın sicil fişinde yangın sebebinin ve failin meçhul olarak belirtilmesi ve komutanlık tarafından gönderilen yazıda da ilgili tarihte atış yapılmadığının ifade edilmesi nedeniyle maruz kalınan zarar ve olay arasında nedensellik bağının bulunmadığına hükmedilmiştir. Dolayısıyla idarenin orman yakma suçundan dolayı kusursuz sorumlu tutulamayacağına karar verilmiştir.

D. O10. D, E.2017/3045, K.2021/2513, 24.05.2021, (URL-1), sayılı kararında, Anayasa'nın 125. maddesi gereği idarenin bütün işlem ve eylemlerine karşı yargı yolunun açık olması orman yangınına sebebiyet verme hususunda incelenmiştir. Anılan karar metninde, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü (TCDD)'ne ait trenin bakımının yapılmamış olmasından dolayı fren sisteminin bozuk olması nedeniyle demir tekerleğin dönme esnasında kıvılcım çıkardığı ve böylece demiryolu yakınındaki kuru otların yanmasına ve taksirle orman yangınına neden olduğu ifade edilmiştir. Danıştay ilgili dairesi tarafından bilirkişi raporu ile ortaya konulan orman yakma suçunda idarenin (TCDD) hizmet kusuru bulunduğu yönündeki tespitte hukuki isabetsizlik bulunmadığına hükmedilmiştir.

D. 10. D, E.2005/894, K.2007/5653, 26.11.2007, 25.12.2018, (URL-1), sayılı kararında da hareket halindeki trenin kızgın balatasının yerinden fırlayarak kuru otları ve ibreleri tutuşturması suretiyle orman yangınına sebebiyet verdiğinin kaydedildiği suç tutanağı dikkate alınarak idarenin ortaya çıkan zararı tazmin etmesine karar verilmiştir. Kararda

aynı zamanda olay ve zarar arasında nedensellik bağının bulunması gerektiği üzerinde durulmuştur. Ayrıca bünyesinde tehlike barındıran bir kamu hizmetinin gerçekleştirilmesi esnasında ortaya çıkan zararın kusursuz sorumluluk kapsamında ilgili idare (TCDD) tarafından giderilmesine hükmedilmiştir.

D. 10. D, E.1987/2096, K.1990/230, 12.02.1990, 25.12.2018, (URL-1), sayılı kararında da, Türkiye Elektrik Kurumu'na ait elektrik nakil hattında ortaya çıkan kıvılcımın orman yangınına sebebiyet vermesinden dolayı Anayasa'nın 125. maddesi gereği ilgili idarenin ortaya çıkan zararı tazminine karar verilmiştir.

4. Tartışma ve Sonuç

Türkiye'deki orman yangınlarının %98'inde insan faktörünün etkili olduğu göz önünde bulundurulduğunda devlete yüklenen anayasal ve diğer hukuki sorumlulukların yerine getirilebilmesi adına kanunlar ve yönetmelikler adli makamlarca etkin olarak kullanılmaktadır. Özellikle son yıllarda ülke genelinde milli kedere yol açan orman yangınlarına karşı hukuksal araçların etkin kullanımının yanı sıra halkın orman yangınları hususunda bilinçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Son yıllarda ortaya çıkan orman yangınları iklimsel faktörlerin de etkisiyle daha geniş alanlara yayılarak tarım arazilerini ve yerleşim yerlerini de tehdit etmektedir. Orman yangını yaşanmadan tedbirlerin alınması, yangın neticesinde ortaya çıkan zararların giderilmesinden daha az maliyete sahiptir. Dolayısıyla yangınların çıkış nedenlerinin tespiti ve yangın faktörlerinin etkililik oranlarının azaltılması önem taşımaktadır.

Türk hukuk sisteminde orman yangınlarının önlenmesi ve söndürülmesine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Orman yakma suçuna ilişkin hareketler de kanun hükümlerine işlenmiştir. Ancak Yargıtay kararlarına yansıyan uyuşmazlıklarda ağırlıklı olarak orman yangınına sebebiyet veren fail hakkında yeterli delile ulaşılamadığından dolayı anılan suçun faile isnat edilmeyeceği yönündedir. Bu noktada özellikle yangın mevsimlerinde orman giriş çıkışlarının kısıtlanması yönünde uygulanan işlemin yanı sıra sürekli devriyede olan kolluk kuvvetlerinin görevlendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca nüfusun yoğun olduğu ve yaz aylarında daha da arttığı ormanlık alanlara yakın yerlerde, orman giriş ve çıkışlarının denetim altında tutulabileceği foto kapanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sayede orman yangınına sebebiyet veren failin tespiti esnasında mahkemeye delil sağlanabilecektir.

Orman ve halk ilişkilerinin uyum içerisinde yürütülebilmesi adına orman yangınlarının güncel potansiyeli, etkileri ve ortaya çıkabilecek olumsuzluklar hakkında yöre halkı ve tatil amacıyla yörede bulunanlar bilgilendirilmelidir. Bu konuyla ilgili olarak hazırlanacak broşür ve/veya afişler ile halkın dikkatinin çekilmesi sağlanabilir. Aynı zamanda OGM ile Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından görevlendirilecek bir ekip aracılığıyla yöre merkezlerinde eğitim ve bilgilendirme toplantılarının düzenlenmesi fayda sağlayacaktır. Özellikle son yıllarda sosyal medya kullanım oranında yaşanan artış, orman yangınları hakkında halkın bilgilendirilmesi adına araç olarak etkin şekilde kullanılabilir. Bu uygulamalar hedef kitleye uygun görseller ile sunulabilir.

Yargısal denetim içerisinde orman yangınına sebebiyet veren çocuklara ilişkin kararlar da yer almaktadır. Küçüğün işlediği suçta TMK aile başkanını da sorumlu tutmaktadır. Çocukların oyun olarak düşündükleri ateş yakma eylemi ciddi boyutta orman yangınına neden olabilmektedir. Aile başkanı olan annenin/babanın çocukların gözetiminden ve eğitiminden sorumlu oldukları göz önünde bulundurularak çocuklara orman yangını hakkında korku hissi uyandırmadan görseller ve küçük çaplı uygulamalarla bilinçlendirilmesi sağlanabilir. Ayrıca orman ekosistemi ve iklim konularının ilkökul eğitim seviyesinden başlanması farkındalığı yüksek bireylerin topluma kazandırılması adına faydalı olacaktır.

Diğer bir husus ise orman yangınına sebebiyet veren herhangi bir şirket çalışanının ortaya çıkan zararın tazmini hususunda işveren ile birlikte müteselsilen sorumlu tutulması gereğiğidir. TBK'nun 66. maddesi gereği "*Adam çalıştıran, çalışanın kendisine verilen işin yapılması sırasında başkalarına verdiği zararı gidermekle yükümlüdür.*" Dolayısıyla çalışanın iş sözleşmesi kapsamında ve belli bir ücret karşılığında kendisine gördürülen işi, icra ettiği esnada sebebiyet verdiği orman yangını neticesinde meydana gelen zararın karşılanması hususunda işvereni ile müteselsilen sorumlu tutulması gerekmektedir. Aksi takdirde zararın tamamının çalışana yüklenmesi hakkaniyet ve nefaset ilkelere aykırılık oluşturacaktır.

Aynı şekilde kamu idaresi tarafından kamu yararı adına yürütülen bir kamu hizmetinin gerçekleştirildiği esnada orman yangınına sebebiyet verilmesi halinde idare, Anayasa'nın 125. maddesi gereği neden olduğu zararı gidermek hususunda kusursuz sorumluluk taşımaktadır. Olayın, idarenin yerine getirdiği faaliyet neticesinde zarara neden olması idarenin kusursuz sorumlu tutulması için yeterli görülmektedir. Gereken tüm önlemleri almış olsa

dahi gerçekleştirilen kamu hizmetinin tehlike taşınması halinde de idare tehlike sorumluluğu ile sorumlu tutulmalıdır.

Yargıtay kararlarında ağırlıklı olarak yer alan bir başka husus da orman yangını neticesinde ortaya çıkan zarara karşın tazminat hesaplarına ilişkindir. Yargıtay, talep edilen tazminatın incelenmesi noktasında yangının söndürülmesi amacıyla harcanan giderlere ilişkin ayrıntılı delil talep etmektedir. Ortaya çıkan zararların yaşanan orman yangınından kaynaklandığının ispatı (illiyet bağı) da tazminat hesaplarında gerekli görülmektedir. Dolayısıyla Yargıtay içtihatlarında tazminat hesaplarının objektif ve hakkaniyete uygun olarak hesaplanması gerektiği ön plana çıkmaktadır.

OK'nın 114. maddesi uyarınca hesaplanan tazminat miktarının da bilirkişi aracılığıyla hesaplanması gerekmektedir. Ormanın yalnızca ağaçtan ibaret olmadığı ve içerisinde barınan tüm canlı varlıklar ile toprak ve su gibi ekosistem öğeleri üzerinde meydana gelen zararların da ispatlanarak tazminat hesaplarına dâhil edilmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır. Ormanların ekonomik fonksiyonunun yanı sıra ekolojik, sosyal, klimatolojik faktörlerinin de göz önünde bulundurularak tazminat hesabının yapılması gerekli görülmektedir. Kıymetlendirilebilen orman değerleri, kıymetlenilemeyen orman değerlerine göre daha çok göz önündedir. Dolayısıyla ortaya çıkan zararların hesaplanmasında ağırlıklı olarak göz önünde bulunan zararlar dikkate alınmaktadır. Orman yangınının neden olduğu tür kayıpları, toprak özelliklerindeki değişim, yaban hayatına olan zararlar, su ve hava kalitesi üzerindeki olumsuz etkiler gibi zararların da tazminat hesaplarına dâhil edilmesi gereklidir.

Yargıtay'ın OK'nın 110. maddesine atıf yaptığı kararlar, yangına sebebiyet veren failin yangının söndürülmesi esnasında emek ve gayret göstermesi halinde uygulanacak ceza yaptırımında indirim yapılması yönündedir. Böylece taksirle yangına sebebiyet veren failin, iyi hal ve pişmanlık gösterdiğinin ispatı olarak kabul edilerek cezada indirim yapıldığı düşünülmektedir. Yangının devlet güvenliğini tehlikeye atmak amacıyla çıkarılması durumunda ise yangının söndürülmesinde emek sarf etmenin herhangi bir hükmünün olmayacağı açıktır. Ayrıca başka bir amaçla çıkarılan yangının ormana sirayet etmesi sonucu orman yangınına sebebiyet verilmesi halinde TCK'nda yer verilen mala zarar verme suçunun ve orman yakma suçunun iki ayrı suç olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu araştırmada orman yangınlarına ilişkin yargı kararları sorumluluk, adam çalıştıranın sorumluluğu, tazminat hesapları, idarenin kusursuz so-

rumluluğu, orman yangını ile beraber işlenen bir başka suç, şüpheden sanık yararlanır ilkesi, orman suçunun işleniş şekilleri açısından ele alınmıştır. Yangının orman sınırları içerisinde ortaya çıkması halinde 6831 sayılı OK hükümleri dikkate alınmaktadır. Orman yangına sebebiyet verenin kişisel özelliklerinin önemli olduğu ya da orman yangını ile birlikte orman sınırları dışında da suç olarak tanımlanan eylemin gerçekleştiği durumlarda bağlantılı kanun hükümleri uygulanmaktadır.

Orman yakma suçunun kesinlik kazandığı ancak fail hakkında yeterli delile ulaşamadığı gerekçeyle suçun muhatabının bulunamaması, suçun cezasız kalmasına neden olmaktadır. Orman yangınlarının neticesinde ortaya çıkan bu uyuşmazlıkların giderilmesinde en etkili yöntem olan hukuksal araçlar yerinde ve yeterli görülmektedir. Dolayısıyla, Orman Kanunu'nun 110. maddesinin 3. fıkrasına "...Ayrıca failin, en az yanan alan kadar bir alanda fiilin işlendiği Orman İşletme Şefliği tarafından gerçekleştirilecek ağaçlandırma çalışmalarına katılması ve Orman Genel Müdürlüğü tarafından yılın belirli dönemlerinde düzenlenecek orman suçlularına yönelik rehabilitasyon çalışmalarına katılması zorunludur." ifadesinin eklenmesi önerilebilir.

Kaynaklar

Abram, N. J., Henley, B.J., Sen Gupta, A., Lipmann, T. J. R., Clarke, H., Dowdy, A. J., Boer, M. M., 2021. Connections of climate change and variability to large and extreme forest fires in southeast Australia. *Commun Earth Environ.* 2: 8.

Avcı, M., Korkmaz, M., 2021. Türkiye'de orman yangını sorunu: Güncel bazı konular üzerine değerlendirmeler. *Türkiye Ormanlık Dergisi* 2021, 22(3), 229-240.

Ayanoğlu, S., Güneş, Y., Aydın, A., 1993. Ormanı işgal ve faydalanma suçu. *Journal of the Faculty of Forestry Istanbul University* 43 (3-4): 95-104.

Beckage, B., Osborne, B., Gavin, G. D., Pucko, C., Siccamo, T., Perkins, T., 2008. A rapid upward shift of a forest ecotone during 40 years of warming in the Green Mountains of Vermont. *PNAS* (11): 4197-4202.

Birben, Ü., Ünal, H. E., İmal, U., 2019. Orman suçlarında toplumsal algı: Kırıkkale il merkezi örneği. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi* 21(2): 495-505.

Borazan, M. A., Görücü, Ö., 2017. Adıyaman Orman İşletme Müdürlüğü'nde orman suçlarının ormancılık hukuku açısından incelenmesi. *Turkish Journal of Forest Science* 1(2): 112-133.

Bozok, M., Bozok, N., 2022. Ormanlara, sıcaklara ve yangınlara dair: 2021 Köyceğiz orman yangınlarının sosyolojik izdüşümleri. *Vira Verita E-Dergi: Disiplinler arası Karşılaşmalar* 15:77-104.

Dağoğlu, Y., 2015. Taksirli suçlarda şahsi cezasızlık sebebi/cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebep. *İzmir Barosu Dergisi*, 2: 141-173.

Demirdal, M. B., 2018. Uluslararası İnsan Hakları Hukuku'nda ölüm cezasının kaldırılması ve Türkiye'deki süreç. *Politik Ekonomik Kuram* 2018, 2(1): 57-72.

Donay, S. 1970. Eser Tahlil ve Tenkitleri. *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 36(1-4): 708-719. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhfm/issue/9126/114326>

Elvan, O. D., 2021. Orman Yangınlarının Hukuksal Analizi. Orman Yangınları; Sebepleri, Etkileri, İzlenmesi, Alınması Gereken Önlemler ve Rehabilitasyon Faaliyetleri. Türkiye Bilimler Akademisi, Ankara, ss. 365-399, Doi: 10.53478/TUBA.2021.054.

Elvan, O.D., Birben, Ü., Özkan, U.Y., Yıldırım, H.T., Türker, Y.Ö. 2021. Forest fire and law: an analysis of Turkish forest fire legislation based on Food and Agriculture Organization criteria. *Fire Ecology*, 17(1):1-15.

Erdinç, B., 2012. İdari yaptırımların kavramsal çerçevesi ve cezai yaptırımlarla karşılaştırılması. *Ankara Barosu Dergisi* 2012/2: 241-276.

Gillett, N. P., Weaver, A. J., Zwiers, F. W., Flannigan, M. D., 2004. Detecting the effect of climate change on Canadian forest fires. *Geophysical Research Letters* 31, L18211.

Gökalp Alica, S. S., 2019. İdari Yargı Kararları Kapsamında Çevresel Etki Değerlendirmesi; Mevzuat ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar ile Çözüm Önerileri. Adalet Yayınevi, Ankara. ISBN-13: 978-6053009306.

Güloğlu, Y., Belkayalı, N., Bulut, A., 2017. Is it legally possible to set forest fires for scientific purposes. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* 17(3): 491-501.

Güloğlu, Y., Belkayalı, N., Akchabaiev, S., 2018. Contribution of compensation for wild animal attacks to wild life conservation. *Indian Journal of Science and Technology* 11(48).

Güloğlu, Y., Suran, S., 2021. Maden idari para cezaları ve yargısal denetimi. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23 (2): 24-48.

Güloğlu, Y., Bulut, A., Altunel, A. O. Bayram, M. M., 2021. The effect of population shift on land cover change and illegal forest activities. *Environ Monit Assess.* 193, 99.

Gümüş, C., 1992. Amasya Orman Bölge Müdürlüğünde Orman Suçlarının Nedenleri. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Trabzon.

Güneş, Y., 2004. Orman suçlarının ceza hukuku açısından incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* 54(1): 143-164.

Karakehya, H., Usluadam, A. K., 2015. Türk ceza huku-

ku öğretisinde suçun manevi unsuru bağlamında suç genel teorisine ilişkin görüşler. *Journal of Penal Law and Criminology* 3(2): 1-24.

OGM, 2021. Orman Genel Müdürlüğü. Ormanlık İstatistikleri 2021. <https://www.ogm.gov.tr/tr/e-kutuphane/resmi-istatistikler> (Ziyaret Tarihi: 10.09.2022).

TDK, 2022. Türk Dil Kurumu Başkanlığı sözlüğü. (sozluk.gov.tr; Ziyaret Tarihi: 10.10.2022).

URL-1. Corpus Web Hukuk Mevzuat ve İçtihat Programı (corpus.com; Ziyaret tarihi 10.08.2022)

URL-2. Yargıtay karar arama web sitesi (karararama.yargitay.gov.tr; Ziyaret tarihi 11.08.2022)

Yenisey, F., 2007. Mukayeseli Hukuk Açısından Ceza

Sorumluluğu Yaşı ve Ceza Sorumluluğu Olmayan Çocuklar ve Gençler için Ceza Hukukunda Uygulanan Alternatif Yaptırımlar. *Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer Armağanı*, Türk Ceza Hukuku Derneği ve Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı, Ankara, Şubat 2008. https://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/egitim-basvuru_basvuru/mukayeseli_hukukta.pdf (Ziyaret Tarihi: 10.10.2022).

Yüksel, B., Akbulut, S., İpek, A., Baysal, İ., 2009. Türkiye’de orman kaçakçılık suçları ve kaçakçı profilinin değerlendirilmesi: Akyazı ve Hendek örneği. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* 59(1): 1-14.

Wotton, M., Flannigan, M., 1993. Length of the fire season in a changing climate. *Forestry Chronicle* 69(2):187-192.